

Проте, вищим критерієм їх діяльності, якого потрібно дотримуватися і захищати незалежно від політичних переконань, мають стати інтереси всього суспільства. Саме цьому повинні служити різноманітні інформаційні тактики і стратегії. У цьому плані в їх діяльність влада і повинна втручатися, щоб зберегти позначені пріоритети і цінності, попередити руйнівні наслідки діяльності мас-медіа, які за відсутності такого контролю, здатні монополізувати інформаційний, а потім і політичний простір держави.

Література:

1. Проскуріна О. О. Політична культура і політична поведінка соціальних суб'єктів з огляду політичного процесу в Україні / О.О. Проскуріна. // Держава і право. – Вип. 16. – К., 2002. – С. 495-499.
2. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації / Г.Г.Почепцов. – К. : Вид-во «Київський університет», 1999.– 307 с. – Ббліогр. : С. 291-304.
3. Представницька демократія і електорально-правова культура / За ред. Ю.А. Веденєєва і В. В. Смирнова. – М.: «Весь-Світ», 2007. – 221 с.
4. Таємниця господарів українського телебачення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.press-attache.ru/Article.aspx/mediacrime/1856>.
5. Телеканал «1+1»: стратегія і перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.1plus1.net/info>.
6. Терін В. П. Основні напрямки досліджень теорії масової комунікації / В.П.Терін // СОЦИС. – 2007.– № 11. – С. 25-31.

Гаращук Е. В. Проблемы организации современного информационно-коммуникационного пространства в Украине

Рассмотрены проблемы развития и организации политических коммуникаций в современной Украине и роль имиджа в информационно-коммуникационном пространстве.

Ключевые слова: политическая коммуникация, информационно-коммуникационное пространство, СМИ, информационное воздействие, политический имидж.

Garashchuk E. Problems of the developing of modern information-communication space in Ukraine

Deals with the problems of development and organization of political communication in modern Ukraine and the role of image in the information and communication space.

Keywords: political communication, information and communication space, media, informational influence, political image.

УДК 327.39

Жарська Олександра Віталіївна,
здобувач кафедри політології та міжнародних відносин
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

В статті виділено та проаналізовано такі фактори формування європейської ідентичності: геополітичний фактор, розвиток торгівельних відносин між ЄС і Україною, розвиток інформаційного суспільства; вдосконалення системи освіти, створення спільного простору; розвитку соціальної взаємодії; загальна демократична практика, розвиток відносин в рамках єврорегіонів.

Ключові слова: європейська ідентичність, інтеграція, Європейський Союз, наднаціональна ідентичність.

З кожним роком питання європейської ідентичності набуває все більшої актуальності для представників різних сфер діяльності. Так, аналітики сперечаються щодо пріоритетності наднаціональної ідентичності над національною, урядовці намагаються розробити нові та вдосконалити існуючі механізми реалізації європейської ідентичності, а громадяни країн-членів тим часом відстоюють свою національну ідентичність, нівелюючи всі спроби уряду ЄС сформувати основи загальноєвропейської єдності. У листопаді 2013 р. Україну спіткали події, які можна вважати безпосереднім виявом ідентичності європейського типу. Обурені відмовою від підписання Асоціації з ЄС, українські громадяни вийшли на вулицю з метою відстояти свою ідентичність та наблизитися до споріднених нам за духом, ідеями, культурою, традиціями та світоглядом європейців. Утворення студентського євромайдану в Києві можна вважати виявленням громадянської позиції щодо захисту своєї наднаціональної ідентичності. Цей факт безумовно свідчить про те, що українці, як ніколи, готові до розширення взаємовідносин з Європейським Союзом не лише на державному рівні, а й на особистісному.

Метою даної статті виступає дослідження чинників, які сприяють формуванню європейської ідентичності українських громадян.

Дослідженням ідентичності в різних її аспектах займалися багато науковців: Е. Гідденс, Е. Гофман, Е. Еріксон, Т. Лукман, К. Леві-Стросс, Е. Сміт, Ю. Хабермас та інші. В контексті нашої роботи необхідно відмітити праці наступних вітчизняних дослідників: Є. Кіш [3], Н. Латигіної [4], Н. Пелагеші [7], О. Поліванової [9], С. Шергіна [14].

Різні аспекти взаємодії України з ЄС нами було простежено в контексті нормативно-правових документів, таких як Постанова Верховної Ради України про «Основні напрями зовнішньої політики України» (1993) [10], яка передбачає інтеграцію України в європейський простір; Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (2010) [1], який визначає основним вектором розвитку України зближення з Європейським Союзом з метою стати його членом; Хартія європейської ідентичності (1995) [13], яка виступає для України майже основним орієнтиром на шляху формування наднаціональної ідентичності.

Як відомо, людина може ідентифікувати себе з декількома групами, які відповідають її поглядам, переконанням, цінностям та культурним особливостям, доки ідентифікація з однією групою не почне витиснювати ідентифікацію з іншими. Це підтверджує той факт, що людина може одночасно ідентифікувати себе як європейця та, наприклад, як француза, поляка чи британця. В цьому контексті європейську ідентичність можна вважати особливим феноменом, оскільки, на відміну від національної ідентичності, вона формується через усвідомлення людиною спорідненості ідей, цінностей та ідеалів з групою громадян. Ідентифікація себе з європейцями – раціонально усвідомлений особистий вибір людини. Натомість, національна ідентичність передбачає певну спорідненість на етнічних та історичних засадах, які були сформовані ще до народження індивіда та закладені в ньому батьками.

Формування європейської ідентичності українських громадян ґрунтується на багатьох засадах, зокрема, важливу роль відіграє геополітичний чинник. Геополітика широко використовує поняття ідентичності, що лежить в основі стратифікації цивілізацій, ставить питання про «оборот ідентичностей»: їх перенесення, перетворення, втрати, відновлення; і розглядає ідентичності як джерело соціального руху. У процесі такого руху ідентичності витрачаються, що з'являється як втрата пасіонарності, «охолодження» соціосистеми і втрати цивілізаційного пріоритету [8, с. 90].

Потреба у власній геополітичній ідентифікації обумовлена насамперед такими факторами та причинами: стратегічним плануванням розбудови держави, стратегією національної оборони та безпеки, розвитком економічного співробітництва з країнами-сусідами, регіональними та глобальними державами, а також інтересами забезпечення внутрішньої стабільності [14, с. 81-87].

В сучасному глобальному світі важко розвиватися поза системою міжнародних відносин. Близькість України і Європи обумовлена не лише традицією співпраці, а й географічною близькістю та спорідненістю стратегічних інтересів. Україна географічно знаходиться в Європі, що пояснює схожість наших культур, ідей та способу мислення. Ще у 1993 році Україна обрала свій геополітичний вектор – вступ до Європейського Союзу. Цей факт було закріплено в пункті III Постанови Верховної Ради України про «Основні напрями зовнішньої політики України» [10]. Проте, здійсненню поставленої мети передували підготовка української держави до виконання поставлених умов та критеріїв до вступу в ЄС, ознайомлення населення України з цілями та перспективами інтеграції до європейської спільноти, а також формування у громадян європейської ідентичності, яка б значно покращила імідж ЄС в очах українців та спонукала їх до вступу в Союз і розвитку демократичної держави.

З геополітичним чинником формування європейської ідентичності у громадян України тісно пов'язаний економічний фактор. У Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», ухваленому Верховною Радою 1 липня 2010 р., в статті 11 визначено, що однією з головних засад зовнішньої політики нашої держави є «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі» [1]. Так, спільність стратегій з Європейським Союзом та перспективи асоційованого членства передбачають й участь України в зоні вільної торгівлі (ЗВТ). Зовнішня торгівля має велике значення для економіки кожної країни, оскільки вона не лише наповнює державну скарбницю коштами та надає робочі місця, вона має вплив на повсякденне життя кожного з нас. Цей вплив проявляється в створенні конкуренції, яка призводить до покращення якості товарів та зниження цін, що сприяє поліпшенню рівня життя громадян. А як відомо, громадяни, чиї базові потреби забезпечені державою, готові до активної участі у політичному житті країни, проявляти активну громадську позицію та підтримувати інтереси держави на всіх рівнях взаємовідносин.

Зокрема, за даними Міністерства закордонних справ України, лише у першому кварталі 2012 року обсяг зовнішньої торгівлі між Україною та країнами ЄС дорівнював 8 653,9 млн. євро із позитивним для України сальдо 1 895,7 млн. євро [5].

Формування європейської ідентичності українців здійснюється шляхом перейняття досвіду Європи, яка завжди була взірцем економічних, політичних та соціальних відносин. Європейський спосіб життя, вільне пересування Союзом, соціальне забезпечення громадян – все це виступає тими ідеалами, до яких має прагнути Україна в процесі формування європейської ідентичності.

Провідну роль у формуванні європейської ідентичності відіграє і створення вільного інформаційного суспільства. Початок ХХІ ст. ознаменувався у розвинених країнах переходом від індустріального суспільства до суспільства інформаційного. Досвід Європейського Союзу дає нам зрозуміти, що формування комунікаційного простору потребує чіткого роз'яснення, аби всі члени суспільства могли зрозуміти його сутність. Тому у 2005 році було створено «План дій для поліпшення якості комунікації між європейськими інституціями та громадянами ЄС», в якому зазначено, що комунікація – це значно більше, ніж інформація: вона встановлює зв'язок та ініціює діалог з європейськими громадянами, які уважно слухають, і він з'єднує людей. Це не є нейтральним заходом, позбавленим значення, це – невід'ємна частина політичного процесу [15].

Інформаційна складова має велике значення і згідно вище зазначеного плану дій вона включає в себе три складових:

- слухання (громадяни ЄС прагнуть бути почутими урядом. Така громадська позиція не лише формує інформаційний простір, а й зміцнює демократичний режим);
- спілкування (мається на увазі діалог політиків з громадянами, в ході якого відбувається обговорення);

- комунікація з громадянами шляхом громадських зборів (будь-яке рішення після прийняття має бути не лише впроваджено в дію, а й розтлумаченим громадянам у доступній для них формі, для чого організовуються спеціальні заходи).

Джерелами інформації виступають не лише ЗМІ та Інтернет, значну її кількість індивіди отримують через систему освіти. Вона дає вторинну соціалізацію та забезпечує становлення певної частини світогляду людини, яка відповідає за формування відношення до цього світу та допомагає «фільтрувати» ті дані, які ми можемо знайти в різних виданнях, почути чи побачити в мережі Інтернет або на телебаченні. У 1997 році Україна підписала Лісабонську угоду «Про визнання кваліфікацій» щодо Болонської системи навчання, розпочавши практику європейської вищої освіти. Іншим важливим документом, який сприяв європеїзації вищої освіти в Україні, була «Угода про партнерство та співробітництво» між Україною та ЄС. Дана угода набула чинності у березні 1998 року та стала одним з перших документів, який ухвалив стратегію ЄС щодо України.

Дану думку підтримує і британський дослідник історії освіти Іан Бейч, який зазначає, що: «Соціалізація через освіту відіграє важливу роль у конструюванні ідентичності, тому контроль над освітою є потенційно вирішальним для майбутньої легітимності європейських інститутів. У битві... за майбутнє інтеграційних процесів освітня політика є територією, яка має життєво важливе значення» [16]. Як зазначено в Хартії європейської ідентичності, бути європейцем – питання не народження, проте освіти [13].

Тому освіта відіграє дуже важливу роль у формуванні ідентичності. Крім того, європейська ідентичність – це ідентичність, яка формується переважно на особистому усвідомленому виборі людини, яка самостійно, шляхом зваження своїх знань, готова прийняти європейський тип ідентичності.

Проте, існують й інші думки з цього приводу. Так, політолог Наталія Пелагеша вважає, що система освіти європейських країн покликана захищати Європу від хвиль глобалізації та сприяти поглинанню національної ідентичності країн-членів Союзу. Зокрема, вона зазначає: «Гармонізація систем освіти країн – членів ЄС (що є синонімом Болонського та Копенгагенського процесів) реалізує щонайменше дві мети: реконфігурацію (часткову деконструкцію) національних ідентичностей країн – членів ЄС і побудову (конструкцію) наднаціональної європейської ідентичності, яка покликана зробити національні ідентичності країн-членів більш інклюзивними (побороти прояви націоналізму), легалізувати ЄС як наддержавне утворення в очах його громадян (примусити громадян ЄС ідентифікувати себе з Європою) та захистити Європу від уніфікуючих хвиль глобалізації» [7, с. 43-45]. Так чи інакше, приєднання України до Болонського процесу наблизило нашу країну ще на один крок на шляху інтеграції до ЄС.

Іншим чинником у формуванні європейської ідентичності виступає спільний простір. Держави-члени Євросоюзу можна розділити на три групи: перша – держави-члени, щодо яких введено обмеження в напрямку свободи пересування осіб (Чеська Республіка, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Словачія, Словенія, Болгарія, Румунія), друга – держави-члени, що відкрили свої кордони для нових держав-членів, що приєдналися у 2004 році (Фінляндія, Франція, Греція, Ірландія, Португалія, Іспанія, Швеція, Великобританія), третя – держави-члени, що відкрили кордони для Болгарії та Румунії (Фінляндія, Швеція, Кіпр, Чеська Республіка, Естонія, Греція, Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Португалія, Словачія, Словенія, Іспанія). [9, с. 86-90]. Україна відноситься до третіх країн в цій системі поділу, тому аби потрапити в Шенгенську зону, необхідно зібрати цілий ряд документів для отримання візи, не зважаючи на наявність «Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України». Його складають 4 блоки, кожен з яких відповідає за певні аспекти лібералізації візового режиму, від забезпечення безпеки документів до формування законодавчої бази, яка б регулювала права громадян, включаючи захист меншин. Даний документ сприятиме не лише спрощенню візового режиму між Україною та ЄС, а й подальшому зближенню в інших сферах відносин.

Важливим аспектом у побудові відносин з Європейським Союзом виступає створення соціальної взаємодії, яка виражається у формуванні політичних, економічних та соціальних спільнот. Під час роботи вони поширюють європейські бізнес-традиції, політичні звичаї та соціальні норми, притаманні європейцям, обмінюються досвідом в різних галузях та виробляють спільні стратегії розвитку. Зокрема, співпраця у сфері освіти, яка передбачає обмін студентами, різноманітні стипендіальні програми та гранти, забезпечує виховання універсальний фахівців, які у майбутньому зможуть бути затребувані в усьому світі. Прикладами таких програм можна вважати:

- «Erasmus Mundus» – освітня програма ЄС, спрямована на активізацію міжнародної співпраці та підвищення мобільності студентів, викладачів, науковців європейських університетів та вищих навчальних закладів третіх країн на всіх континентах;
- «Tempus» (транс'європейська програма мобільності для навчання в університетах) – освітня програма, яка підтримує модернізацію системи вищої освіти і створює простір для співпраці в країнах – партнерах ЄС [11].

Іншим прикладом соціальної взаємодії можна вважати «Європейський молодіжний парламент – Україна», – політично та релігійно нейтральна неприбуткова організація, яка заохочує українську молодь до активної участі у громадському та культурному житті. ЄМП–Україна представляє один із 36 національних комітетів міжнародного Європейського молодіжного парламенту. Основною метою організації є надання допомоги в розширенні горизонтів молоді, що дозволяє їм брати участь у загальноєвропейських процесах розвитку демократії та громадянського суспільства в Україні, а також захисті правових, соціальних, економічних, творчих, духовних та інших спільних інтересів своїх членів [12].

Не останню роль у формуванні європейської ідентичності відіграє вироблення спільної демократичної практики, зокрема, застосування європейських цінностей в країнах, які нещодавно приєдналися до Європейського Союзу та у тих, які не є членами ЄС. Як відомо, справжня демократія не утворюється «офіційно», вона формується в глибинах та «закутках» суспільного життя і громадської культури, зростає знизу. Тільки в такому разі демократія виступає принципом організації життя соціуму в цілому, проявляє себе як духовна та ідеологічна засада, що забезпечує стабільність держави, її орієнтацію на людину як на найвищу соціальну цінність [4, с. 654-661]. Тому Україні необхідно активно розвивати громадянське суспільство, підтримувати недержавні громадські утворення, сприяти розвиткові малого бізнесу, сприяти розвиткові демократії на всіх рівнях влади.

Зокрема, особливих змін потребує врядування на місцевому рівні. Їх можна досягти завдяки вивчення та застосування досвіду Європейського Союзу, в якому принципами доброго демократичного врядування на місцевому рівні вважаються:

- 1) чесне проведення виборів, представництво та участь задля забезпечення реальної можливості для всіх громадян мати свій голос у місцевих суспільних справах;
- 2) чутливість, щоб забезпечити, аби місцева влада чутливо реагувала на законні очікування та потреби громадян;
- 3) ефективність і результативність, щоб забезпечити досягнення цілей і водночас найраціональнішого використання ресурсів;
- 4) відкритість та прозорість, щоб забезпечити публічний доступ до інформації та полегшити розуміння, як ведуться суспільні справи;
- 5) верховенство права, щоб забезпечити справедливість, безсторонність і передбачуваність;
- 6) етична поведінка, щоб забезпечити перевагу суспільних інтересів над приватними;
- 7) компетенції та спроможність, щоб забезпечити здатність представників та посадових осіб місцевої влади виконувати свої обов'язки;
- 8) інновації та відкритість до змін, щоб забезпечити здобуття користі від нових рішень та кращих практик;

9) сталий розвиток та орієнтація на довгострокові результати, щоб враховувати інтереси майбутніх поколінь;

10) надійний фінансовий менеджмент, щоб забезпечити ощадливе та продуктивне використання суспільних коштів;

11) права людини, культурне різноманіття та соціальне згуртування, щоб забезпечити захищеність і повагу до всіх громадян, коли жоден не дискримінується і не виключається;

12) підзвітність, щоб забезпечити, аби представники та посадові особи місцевої влади брали відповідальність і притягувалися до відповідальності за свої дії [17].

Отже, демократизація органів місцевого самоврядування сприятиме поширенню демократичних засад на всіх рівнях влади. Це сприятиме налагодженню контакту між громадянами та владою, а також розвитку громадянського суспільства. Зважаючи на світовий досвід формування демократичних держав, можна стверджувати, що «влада розбещує, абсолютна влада – розбещує абсолютно», а місцеве самоврядування як інститут громадянського суспільства є досить ефективним і необхідним елементом створення вдосконаленого механізму стримувань і противаг між законодавчою та виконавчою гілками влади, що є обов'язковою умовою поглиблення демократичних тенденцій в управлінні державою та функціонуванні її політичної системи. Постійне вдосконалення місцевого самоврядування, яке відіграє роль механізму узгодження інтересів місцевих громад і державних інституцій, – основа стабільності й повноцінного розвитку держави [2, с. 83-87].

Важливу роль у сприянні розвитку європейської ідентичності українців відіграє створення єврорегіонів, оскільки вони не лише географічно об'єднують населення та виступають чинником європейської інтеграції, а й сприяють формуванню спільного життєвого простору, спрощенню пересування та поширенню обміну досвідом. Взаємодія України з ЄС та країнами-членами ЄС на транскордонному, міжрегіональному рівнях може бути навіть більш динамічною і ефективною, ніж на міждержавному рівні. Сучасні європейські інтеграційні процеси і розширення ЄС створюють, в основному, сприятливу для України ситуацію щодо подальшого вдосконалення транскордонного співробітництва із західними центральноєвропейськими сусідами і ЄС в цілому для переходу до якісно вищого етапу співпраці [3, с. 131-144]. Така політика не передбачає повного членства України чи її територій у Європейських інституціях, проте, зближує та адаптує громадян до майбутнього вступу України в ЄС. Крім того, єврорегіони виступають фактором зміцнення національної безпеки, що є важливим не лише в контексті сусідства, а й у контексті займання позицій на загальносвітовому рівні.

Отже, активне сприяння розвитку взаємного інтересу України та Європейського Союзу у подальшому співробітництві в рамках єврорегіонів сприятиме вступу України до Європейського Союзу.

Тож ми можемо підсумувати, що сьогоdnішній стан відносин між Україною та ЄС, на думку автора, є перспективним. У 2013 р. ми переконалися, що основним фактором у зближенні України з ЄС є економічний. Проте, таке єднання можливе лише на державному рівні. Для повного вступу України до ЄС цього замало. Необхідно, аби інтеграції прагнуло суспільство, – лише такий союз може стати повноцінним.

Сьогодні Україна, як ніколи, наблизилася до європейської спільноти. Не зважаючи на відмову від підписання асоційованого членства з ЄС у 2013 р., українці виявили не лише бажання вступу до європейської спільноти, а й прагнення відстоювати його. Це довів євромайдан, – безпрецедентний феномен виявлення масової громадянської позиції українців на підтримку підписання асоціації з ЄС. Згідно соціологічних досліджень, проведених у квітні 2013 р., понад 50% українців впевнені, що угода про асоціацію приведе до покращення економіки, підвищить рівень демократії в країні та сприятиме активному розвитку технологій [6]. Це свідчить про те, що громадяни України стають більш відкритими до європейського життя та цінностей у порівнянні з минулими роками. Зростаюча обізнаність громадян в питаннях про цілі та задачі Європейського Союзу, перевагах та недоліках

членства, особливостях прийняття рішень в ЄС дають нам зелене світло говорити про прагнення до членства не лише з боку влади, яка, перш за все, шукає економічні переваги, а й про бажання народу покращити рівень свого економічного добробуту, соціального аспекту та культурного рівня життя. Крім того, остаточне вирішення питання зовнішнього вектору розвитку України дасть змогу розв'язати і внутрішньополітичні проблеми. Зокрема, вимоги, які були висунуті Європейським Союзом, для членства України мають вдосконалити виборчу систему, підвищити рівень демократії в країні, налагодити ситуацію на місцевому рівні тощо.

Отже, членство України в Європейському Союзі стане взаємовигідним для обох сторін, оскільки кожна з них здобуде сильного партнера в масштабах євроатлантичного регіону.

Література:

1. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
2. Байрак С. Місцеве самоврядування як інститут демократичної держави / С. Байрак // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки, 2010. - №26. – 170 с.
3. Кіш Є. Проблеми транскордонного співробітництва України і Євросоюзу / Є. Кіш // Політичні менеджмент. – 2006. – № 5. – 234 с.
4. Латигіна Н. Цінності та ідеали демократії / Н. Латигіна. – Гілея: науковий вісник: зб. наук. пр. Вип. 50 (№ 8) / Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, УАН ; голов. ред. В. М. Вашкевич. – К. : ВІР УАН, 2011. – 804 с.
5. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ukraine-eu-trade>
6. Очікування впливу від Угоди про асоціацію з ЄС та приєднання до митного союзу Білорусі, Казахстану та Росії на різні аспекти життя (багатовимірний графік) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http://www.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=892. – Назва з екрана.
7. Пеллагеша Н. Освіта для де/конструкції ідентичності (про політичний зміст Болонського процесу) / Н. Пеллагеша // Віче. – 2007. – № 13. – 187 с.
8. Переслегин С. Самоучитель игры на мировой шахматной доске / С. Переслегин. – СПб.: АСТ Terra Fantastica, 2005. — 315 с.
9. Поліванова О. Свобода пересування осіб у Європейському Союзі та правовий механізм співпраці ЄС і України у сфері пересування осіб / О. Поліванова // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Науковий журнал, 2011. – № 6. – 165 с.
10. Постанова Верховної Ради України про «Основні напрями зовнішньої політики України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>
11. Представництво Європейського Союзу в Україні http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/projects/youth/youth_uk.htm
12. Статут Європейського молодіжного парламенту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://eur-ua.org.ua/pro-nas>
13. Хартія європейської ідентичності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://ebookbrowse.net/charter-of-european-identity-pdf-d80603678>
14. Шергін С. Геополітична ідентичність України / С. Шергін // Освіта регіону, 2010. – № 2. – 268 с.
15. Action Plan to Improve Communicating Europe by the European Commission http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/decisionmaking_process/l10102_en.htm

16. Bache I. Europeanisation and Higher Education: Towards a Core Curriculum in European Studies? // ESRC/UACES Study Group and Seminar Series on the Europeisation of British Politics and Policy-Making, Sheffield. – 23 April, 2004.

17. The Strategy for Innovation and Good Governance at Local Level [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.regjeringen.no/en/dep/krd/documents/handbooks/2011/the-strategy-for-innovation-and-good-gove.html?id=653768>

Жарская А. В. Факторы формирования европейской идентичности

В статье выделены и проанализированы такие факторы формирования европейской идентичности: геополитический фактор, развитие торговых отношений между ЕС и Украиной, развитие информационного общества; совершенствование системы образования, создание общего пространства, развития социального взаимодействия, общая демократическая практика, развитие отношений в рамках еврорегионов.

Ключевые слова: европейская идентичность, интеграция, Европейский Союз, наднациональная идентичность.

Zharskaya A. Factors of European identity forming

In the context of globalization becomes more urgent question of identity. In this article European (supranational) identity is seen as a specific phenomenon, since, in contrast to the national identity, it is formed through the understanding of kinship of ideas, values and ideals of a group of citizens. If the person identified himself with the Europeans it means his rationally personal choice. On this basis, the national and supranational identities can co-exist without excluding each other.

The purpose of article is the study of factors that contribute to the formation of European identity. The author identifies next key factors: Geopolitical factor; the development of trade between the EU and Ukraine; the development of the information society; improving the education system; creation of a common space; development of social interaction; the general democratic practice; the development of relations across the Euroregions.

Keywords: european identity, integration, the European Union, a supranational identity.

УДК 327:323.2

Завадська Ольга Романівна,

*кандидат історичних наук, старший викладач кафедри політології
Національного університету «Острозька академія»*

**ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ПРОГРАМА КУРСУ ДЕРЖАВИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Дослідження присвячується окресленню чинників, що впливають на формування зовнішньополітичної програми курсу держави в умовах глобалізації. До уваги беруться особливості інформаційної складової іміджу держави, використання ресурсного потенціалу, складові її внутрішньої політики у процесі прояву країни на світовій арені.

Ключові слова: зовнішньополітична складова курсу держави, імідж держави, стратегія держави.